ПОЛИТИКА ЗА ДОСТЪП ДО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНО РАЗВИТИЕ В ТЕХНИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – СОФИЯ НА ХОРА С УВРЕЖДАНИЯ

ВЪВЕДЕНИЕ

Хората с увреждания се ползват с всички основни човешки права и свободи без дискриминация. Сред тях са правото на достъп до висше образование и правото на достъп до пазара на труда. Характерът на някои от заболяванията им обаче създава пречки, които затрудняват възможността им да се възползват от тях. Ролята на учебните заведения, в това отношение, е да помогнат като предложат набор от услуги, с които да се ангажират и създадат условия, улесняващи достъпа на хората с увреждания до качествено висше образование и до подходяща работна среда.

Политиката за достъп на хора с увреждания до образование и работа в Технически университет – София е създадена в съответствие с Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН, Националната стратегия за хора с увреждания (2021-2030), Закона за висшето образование, Кодекса на труда, Закона за насърчаване на заетостта и Правилника за неговото прилагане, Закона за хората с увреждания, Закона за интеграцията на хората с увреждания, Закона за защита от дискриминацията, Закона за българския жестов език, Правилника на ТУ-София и Етичния кодекс за поведение на академичния и непреподавателски състав на Технически университет – София.

В съответствие със Закона за висшето образование, Технически университет – София предоставя облекчения за прием на студенти с увреждания, детайлно описани в раздел 6 от Правилника на учебното заведение.

Като работодател, ТУ-София предоставя възможност за професионално развитие на хора с увреждания както на академични, така и на административни позиции. Уважението към всички преподаватели и служители, зачитането правата и достойнството на личността и недопускането на дискриминация са регламентирани в Етичният кодекс на университета.

Настоящата политика определя стандартите, които академичния и административния състав да следва за насърчаване на социалното включване на хората с увреждания. ТУС се ангажира да работи за промяна на нагласите към хората с увреждания като дава пример с адекватно отношение към тях, чрез прилагането на мерки за подпомагане и подкрепа във всички сфери от своята дейност.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ЗА ХОРА С УВРЕЖДАНИЯ

Определението за хора с увреждания, в най-общ смисъл, е дадено в Конвенцията на ООН. Според документа, това са хора, които имат „трайна физическа, психическа, интелектуална и сетивна недостатъчност, която при взаимодействие с обкръжаващата ги среда би могла да възпрепятства тяхното пълноценно и ефективно участие в обществото равноправно с останалите“. Голяма част от хората с увреждания са и такива със специални нужди.
„Специалните нужди“ е термин, който дефинира необходимостта от помощ и подкрепа. Той покрива широк спектър от диагнози. От такива които създават временни затруднения, до заболявания, които могат да бъдат предизвикателство през целия живот. Хората със специални нужди може да имат изоставане в развитието, медицински, психиатрични и/или вродени състояния. Специалните нужди изискват разрешаване на проблеми и приспособяване, така че хората с увреждания да могат да разгърнат своя потенциал и да се впишат в живота на социума.

ВИДОВЕ УВРЕЖДАНИЯ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА, КОИТО СТОЯТ ПРЕД ХОРАТА, СТРАДАЩИ ОТ ТЯХ:

- Сензорни увреждания:

  - Зрителни - слепи и хора с увредено зрение;
  - Глухота и загуба на слуха;

- Физически увреждания:

  - Нарушения на двигателни органи, причиняващи ограничения в подвижността (ползване на: инвалидни колички, патерици, бастун, рамка за ходене)
  - Заболявания на вътрешни или външни органи
  - Ограничен физически капацитет, издръжливост или сръчност - рефлекторни действия, мускулни спазми;
  - Хора с физически проблеми, които имат нужда от постоянна помощ от друг човек;

- Проблеми с менталното здраве - най-често срещаните от тях са: депресия, параноя, биполярно разстройство, шизофрения, личностни и тревожни разстройства;

- Намалени комуникативни умения при хора с различни нарушения на артикулацията като дисглозия, афазия, мутизъм, заекване, шепот, силна носова реч; Най-често при тях се наблюдава липса на реч, ограничени речеви компетенции, нарушена диалогична реч, буквално използване на езика - трудности при разбиране на ирония, метафори, шеги.

- Повсеместни нарушения в развитието (ПНР) - напр. аутизъм, синдром на Аспергер, синдром на Рет и синдром на Хелър. Аутизмът се характеризира с трудности в

социалното взаимодействие и комуникация, различен начин на чувстване, мислене и действие, силно ограничени интереси, сензорна свръхчувствителност;

- Интелектуални увреждания (в резултат на хронично заболяване, например деменция, болест на Алцхаймер) или мозъчно увреждане, получено от злополука, хипоксия, инсулт или нараняване;

- Когнитивни разстройства (КР), известни също като неврокогнитивни нарушения (НКН) - това са категория психични разстройства, при които може да има проблеми с ученето, запаметяването, възприятието, решаването на проблеми от ежедневието.

ОБХВАТ

- Кандидат-студенти, както и обучаващи се в структурите на ТУ-София ученици, студенти и докторанти, които са с временно или постоянно увреждане;
- Хора с увреждания, кандидатстващи за работа в ТУ-София, академичен и административен персонал;
- Всички звена и дейности, свързани с достъпа до академични програми, кампус среда и електронни ресурси.

ПРИНЦИПИ НА ПОЛИТИКАТА

- **Равен достъп и недискриминация на студентите, преподавателите и служители с увреждания**
  Основополагащ принцип, гарантиращ, че студентите, преподавателите и служителите с увреждания се ползват със същите права, както и останалите. В зависимост от степента на заболяването им за тях са осигурени редица облекчения и помощни средства, които осигуряват тяхната равнопоставеност;

- **Уместност**
  Мерките за осъществяване на Политиката са адекватни и правилни в зависимост от нуждите на всеки един студент, преподавател или служител с увреждане. Те са съобразени с различните видове заболявания;

- **Конфиденциалност**
  Политиката гарантира, че обработването на лична информация относно заболяването на всеки един студент, преподавател или служител е поверителна и се прави само с цел за осигуряване на подкрепа;

- **Устойчивост**

Политиката е устойчива защото насърчава социалната отговорност, подкрепя безопасността на студентите, преподавателите и служителите с увреждания и се ангажира с правото им на качествено висше образование, достоен продуктивен труд и подпомага преодоляването на тяхната социална и икономическа изолация.
Мерките, определени в документа допринасят за интегрирането на Целите за устойчиво развитие на ООН в дейността на университета. Прякото им въздействие засяга конкретно постигането на следните цели: цел 4 - Достъп до качествено образование, цел 8 - Достоен труд и икономически растеж и цел 10 - Намаляване на неравенствата.

- **Широкообхватно участие**
  Политиката, от една страна, декларира ангажираността на академичния и административния състав на университета. От друга страна, насърчава студентите, преподавателите и служителите, включително и тези с увреждания, да участват в планирането на необходимите дейности за премахване на материалните и нематериалните бариери пред тях, както и за улесняване на процеса на обучение и облекчаване условията на работа.

ЦЕЛ

Стратегическата цел на настоящата Политика е да осигури на хората с увреждания достъп до качествено висше образование и професионална реализация, които са ключови условия за тяхната социална интеграция. В тази връзка, Политиката цели да насърчи предоставянето на помощ и подкрепа на студенти, преподаватели и служители с увреждания, гарантиращи пълноценното им включване в студентската и академичната общност на университета.
Политиката е основа за създаване на структуриран списък с набор от услуги за студенти, преподаватели и служители с увреждания, които да подпомагат и насърчават тяхното социално включване чрез създаване на условия за премахване или облекчаване на бариерите пред тях.
Политиката създава университетски стандарти, уреждащи правата и задълженията на студентите, преподавателите и служителите със специални нужди като приетите мерки, осигуряват тяхната достъпност на физическо, дигитално, ментално, когнитивно и емоционално ниво.

МЕРКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПОЛИТИКАТА

1. Архитектурна достъпност (физическа)

- Достъпни главни входове на сградите чрез монтиране на рампи и подвижни врати;
- Маркиране на специални места за паркиране;
- Обозначаване на входовете с табели на Брайлова азбука;

- Използване на Брайлово писмо в асансьорите;
- Адаптиране на лекционни зали чрез използване на надписи на Брайлово писмо;
- Външни и вътрешни контрастни или тактилни маркировки на повърхности;
- Осигуряват пространствена ориентация в университета.

2. Дигитална достъпност

- Достъпността на уебсайтовете и мобилните приложения на университета (включително електронното кандидатстване) отговарят на настоящия стандарт за достъпност за хора със специални потребности, който към момента е WCAG 2.1 ниво I AA.

3. Достъп до информация и комуникация

- Адаптиране на учебните материали във форма подходяща за хора със специални потребности:
  - Създаване на достъпни мултимедийни материали с преводи на жестомимичен език, субтитри за глухи и аудио описание;
  - Предоставяне на подкрепа под формата на жестомимичен превод по време на лекции, изпити, кандидатстудентската кампания, както и при административни услуги;

- Адаптиране на занятията и изпитите към студентите, които имат различни потребности:
  - Предоставяне на допълнителни дидактически занятия като част от задължителните предмети за студенти със специални нужди;
  - Осигуряване повече време за изпит при такава необходимост;
  - Провеждане на изпит в предпочитаната от студента форма – устен или писмен;

- Съобразяване на графика на учебните часове и изпитите за студенти със специални потребности;

- Провеждане на езикови курсове, пригодени за студенти със специални нужди.

4. Професионална и трудова рехабилитация

- Наемане на хора с увреждания:
  - Определяне на квота с работни позиции, подходящи за хора с увреждания;
  - Осигуряване на подкрепа за ефективна адаптация на работното място;

- Временно или постоянно трудоустрояване при възникване на злополука или заболяване:

- Преназначаване, при необходимост, на по-подходяща позиция и предоставяне на възможност за преквалификация;
- Приспособяване на работното място и създаване на облекчени условия на труд;
- Промяна на модела на работа и преразпределение на задачите и задълженията;
- Осигуряване на безопасни условия на труд и почивка, съобразени с конкретните нужди в зависимост от заболяването;
- Гарантиране на равностойно възнаграждение с останалите, адекватно спрямо стойността на положения труд.

5. Повишаване на информираността на персонала

- Предоставяне на фундаментални знания на академичния и административния състав на Университета за способностите, нуждите, пречките и ограниченията на студентите, преподавателите и служителите с увреждания.

КОНТРОЛ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПОЛИТИКАТА

Контролът по изпълнението на Политиката се осъществява от Ректора на ТУ-София и координатора за студенти, преподаватели и служители с увреждания. Конкретно по отделните точки изпълнението и контролът се осъществяват, както следва: по т. 1 от Гл. секретар; по т. 2 от Зам.-ректор по електронно управление и координация, Дирекция „Дигитални и образователни технологии“ и ИТ отдел за осигуряване на достъпност на университетските платформи и електронни ресурси; по т. 3 от Преподавателите за адаптиране на методите на преподаване и оценяване при нужда и от Отдел „Студенти“ за подкрепа при кандидатстване, записване и административно обслужване; по т. 4 от Човешки ресурси; по т. 5 от Деканите на факултети.

МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

Изпълнението на политиката ще се оценява всяка година чрез провеждане на анкети със студенти, преподаватели и служители с увреждания и с преглед на съответствието с националното и международното законодателство.

ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ПОЛИТИКАТА

Политиката ще се преразглежда на всеки 3 години или при необходимост, по предложение на някои от отговорните лица.